

CaixaBank

Research

Article Sectorial

Turisme

El futur del turisme global

La pandèmia del coronavirus va agafar el món per sorpresa i va paralitzar el turisme internacional gairebé per complet. Les primeres etapes d'una certa recuperació passen per la

reinstauració de la connectivitat entre els països emissors i les destinacions turístiques que hagin controlat l'expansió del nou coronavirus. No obstant això, el sector haurà d'emprendre una transformació profunda i ràpida per adaptar-se a un nou perfil de turista internacional post-COVID-19, molt més preocupat per rebre un servei personalitzat, flexible i, sobretot, més segur.

Contingut disponible en
Espanyol Anglès

Javier Ibáñez de Aldecoa Fuster

Economista

La irrupció del coronavirus SARS-CoV-2 ha estat un fenomen global. Fins al mes de

juny, es van registrar més de 10 milions de contagis i 500.000 morts a causa de la COVID-19 a tot el món. Cap dels 177 països per als quals el Centre de Recerca del Coronavirus de la Universitat Johns Hopkins publica estadístiques està lliure del virus i més del 25% dels països presenten una incidència superior als 1.000 casos per cada milió d'habitants.¹ La situació ha comportat que s'hagin pres mesures sense precedents per limitar la mobilitat internacional i domèstica dels ciutadans a tot el món, la qual cosa va provocar que el flux de turistes internacionals es paralitzés entre el març i el juny.

Les implicacions de l'aturada del turisme per a l'economia global són de gran magnitud. L'Organització Mundial del Turisme (OMT) considera tres escenaris per a l'any 2020, en funció de l'inici de la retirada de les restriccions per viatjar pel món. L'escenari menys advers, i més probable, planteja una caiguda del 58% del turisme mundial si les fronteres s'obren de manera gradual a partir del mes de juliol, quelcom que ja està succeint. D'altra banda, un escenari més extrem, en què les restriccions frontereres no se suavitzessin fins al mes de desembre, plantejaria una caiguda fins al 78%.² En conseqüència, fins i tot en l'escenari menys pessimista, el nombre de turistes al món recularia a xifres inèdites des del començament del segle, situació que representa un cop dur per a un sector que genera més del 10% del PIB mundial i gairebé el 12% de l'ocupació.

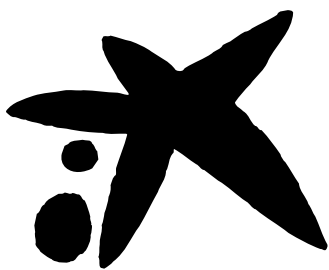
1. Vegeu el dashboard interactiu que elabora la Universitat Johns Hopkins sobre les dades relatives a la COVID-19 a <https://systems.jhu.edu/>

2. Vegeu «UNWTO World Tourism Barometer (May 2020)».

Segons les estimacions de l'Organització Mundial del Turisme,

el turisme internacional podria recular el 58%, un cop dur per a un sector que genera més del 10% del PIB mundial i gairebé el 12% de l'ocupació

Un primer pas per comprendre quina serà la situació del turisme mundial a curt termini és analitzar els indicadors de mobilitat de la població, condició *sine qua non* perquè el turista es pugui desplaçar a la seva destinació. En un context en què la proximitat a la destinació turística serà fonamental, tot seguit analitzem la situació de la mobilitat a les principals regions del món: Europa, Àsia i les Amèriques.

CaixaBank

Research

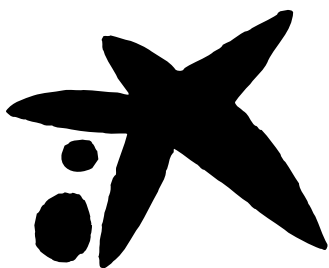
Europa: coordinació en la desescalada i bones perspectives

A Europa, les mesures de confinament es van iniciar a Itàlia el dia 7 de març, quan el Govern va implantar restriccions a la mobilitat de la població a la regió de Llombardia primer i a tota Itàlia poc després. A les poques setmanes, la gran majoria de països europeus ja havien implantat mesures similars, i la mobilitat de persones al continent es va reduir al mínim essencial per garantir el proveïment de béns i de serveis essencials per a la població. Si ens aturem a observar els indicadors de mobilitat que elabora Google a partir dels registres de l'aplicació Google Maps, comprovem que les mesures de confinament van ser extraordinàriament efectives a Europa (vegeu el gràfic). En només 20 dies, la

mobilitat en establiments comercials a tota l'Europa Occidental va caure al voltant del 80% (entre el 62% d'Alemanya i el 91% d'Espanya). I, malgrat que es va anar recuperant de forma gradual al llarg de la desescalada (iniciada al maig a molts països de la UE), al final de juny encara no havia recuperat els nivells pre-COVID-19: al Regne Unit, el país més endarrerit en el procés de desescalada, la mobilitat encara és el 50% inferior, mentre que, a Alemanya, a Itàlia o a França, la mobilitat als locals comercials se situa «només» el 20% per sota dels nivells pre-COVID-19.

Mobilitat de la població en locals comercials

Variació en relació amb el nivell base * (%)

CaixaBank

Research

Nota: Dades mitjanes de 7 dies. (*) El nivell base correspon a la mobilitat mitjana registrada en el mateix dia de la setmana entre el 3 de gener i el 6 de febrer. Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Google Mobility Report.

Un cop encarrilada la recuperació de la mobilitat domèstica, des del final de juny, la desescalada europea ha passat a tenir com a objectiu la recuperació dels fluxos turístics internacionals. Amb aquest objectiu, s'ha iniciat un procés de reobertura de fronteres i s'han eliminant els períodes de confinament obligatoris a l'hora d'entrar al país de destinació. Es tracta d'un procés una mica més complex i delicat, ja que depèn de la situació de la COVID-19 tant a la regió de destinació

com a la regió d'origen del turista. Malgrat això, sembla que les perspectives de reactivació dels fluxos turístics domèstics i internacionals al continent són relativament positives, atesos els següents factors. El primer és que una gran part dels països del sud de la UE, on es localitzen la majoria de les destinacions turístiques i on el coronavirus va colpejar amb més severitat, han aconseguit controlar l'expansió del virus després d'un període de mesures molt estrictes de confinament i els rebrots que s'han observat són, ara com ara, localitzats. En segon lloc, els països emissors del nord d'Europa, llevat de comptades excepcions, han mostrat una capacitat sòlida de detecció de nous brots i estan prenent les mesures necessàries per permetre viatjar la població de manera segura i controlada. Finalment, i no menys important, la figura de la UE i de l'espai Schengen està propiciant un nivell de coordinació entre països de la UE que no s'observa en cap altra regió del món a l'hora de reobrir les fronteres.

La figura de l'espai Schengen

ha forçat un nivell elevat de coordinació entre els països de la UE, que serà clau per iniciar la recuperació del turisme a Europa

Tot i que és cert que les possibilitats de connectar els turistes europeus amb multitud de destinacions dins la UE semblen favorables, encara queda un llarg camí per recórrer. Si ens fixem en el gràfic següent, amb dades de connectivitat aeroportuària als principals aeroports d'Europa entre l'1 de gener i el 30 de juny, es pot observar el recorregut que encara existeix. La mobilitat aèria se situa, en l'actualitat, el 67% per sota de l'observada entre el gener i el febrer, tot i que lleugerament per damunt del nivell registrat a l'abril, quan la mobilitat aèria era el 92% inferior als nivells pre-COVID. Atesos els reduïts nivells de mobilitat

internacional a la regió, queda clar que la recuperació del turisme a Europa encara és incipient.

Connexions aeroportuàries diàries als principals aeroports d'Europa

Nombre de vols

CaixaBank

Research

Nota: Es comptabilitzen les sortides als aeroports de Londres (Heathrow), París (CDG), Frankfurt, Amsterdam, Madrid, Roma, Zúric i Moscou. Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'OpenSky Network.

CaixaBank

Research

Àsia: la gran potència turística avança a

pas lent

Àsia: la gran potència turística avança a pas lent

El cas d'Àsia ha estat força assenyalat a l'hora d'entendre els possibles escenaris futurs del sector turístic, ja que es tracta d'una regió que, el 2019, va emetre el 38% de la despesa turística mundial i que va rebre més de 360 milions de turistes a l'any (el 25% del total). A més a més, alguns països asiàtics es troben en estadis més madurs de la pandèmia, la qual cosa ens empeny a pensar que se situen en una posició més avançada del calendari de la recuperació. Cal recordar que, el dia 8 d'abril, la ciutat de Wuhan, on es va detectar el primer brot de COVID-19, acabava de finalitzar un període de confinament de 76 dies. En aquestes mateixes dates, Europa encara es trobava en la fase més inicial i dura del confinament. No obstant això, hi ha algunes diferències que han comportat que els calendaris d'Europa i d'Àsia se solapin, la qual cosa ens impedeix poder elaborar prediccions a partir de l'experiència asiàtica.

Segons el que podem observar en els indicadors domèstics de mobilitat, la reacció al sud-est asiàtic va ser, en general, més moderada que a Europa, tot i que molt més heterogènia que al Vell Continent.³ Països com Hong Kong o Corea del Sud van adoptar mesures molt aviat, però menys severes, i van veure reduïda la mobilitat de la població en només el 30%. En el cas de Singapur, fins al rebrot del començament d'abril, amb prou feines havia limitat la mobilitat de la població. L'Índia és un cas a part, perquè va trigar més a reaccionar, però va fer-ho de forma més intensa que al sud-est asiàtic.

Arran d'aquesta reacció més ràpida però continguda, els països asiàtics van poder anticipar millor la crisi sanitària i evitar el col·lapse dels sistemes sanitaris, però també van allargar el temps que els ha permès controlar l'expansió del coronavirus, fins al punt que, al final de juny, la desescalada en països com Hong Kong i el Japó estava al mateix nivell que a Europa, amb un turisme domèstic encara arrencant i amb restriccions a les arribades internacionals.

3. Arribats a aquest punt, és rellevant assenyalar que Google no disposa de dades de mobilitat per a la Xina, ja que, malgrat que Android és el sistema operatiu majoritari, no es permet la instal·lació de programari de Google als dispositius xinesos.

Mobilitat de la població en locals comercials

Variació en relació amb el nivell base * (%)

Nota: Dades mitjanes de 7 dies. (*) El nivell base correspon a la mobilitat mitjana registrada en el mateix dia de la setmana entre el 3 de gener i el 6 de febrer. Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Google Mobility Report.

Connexions aeroportuàries diàries als principals aeroports del sud-est asiàtic

Nombre de vols

CaixaBank

Research

Nota: Es comptabilitzen les sortides als aeroports de Hong Kong, Tòquio, Osaka, Seül, Taipei, Singapur i Manila. Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'OpenSky Network.

La situació del sector turístic asiàtic

continua sent complexa, ja que les restriccions a l'entrada d'estrangers continuen actives a tot el continent

Tenint en compte tot això, la situació del sector turístic asiàtic continua sent complexa. Si ens fixem en les dades de mobilitat aèria que es mostren al gràfic anterior, veiem que el nombre de vols a la zona al final de juny mantenia caigudes properes al 60%, tot i que s'allunyaven dels mínims assolits durant la segona meitat d'abril. Malgrat això, les restriccions a l'entrada d'estrangers continuen vigents al juny a tots els països de la regió, segons les dades de l'Agència Internacional del Transport Aeri (IATA, per les sigles en anglès). Si no hi ha una coordinació clara entre països per a la reobertura controlada de les fronteres, com en el cas de la UE, els fluxos turístics a Àsia difícilment reprendran el vol.

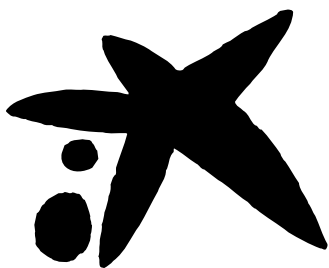
Amèriques: males perspectives per al nou

focus mundial de COVID-19

La situació sanitària del continent americà és més preocupant. En l'últim mes, el 54% dels nous casos de COVID-19 es van detectar en països del continent americà. El nombre de casos positius al Brasil, a Xile, a Mèxic, a Colòmbia i a l'Argentina es va multiplicar per tres al juny i es va doblar als Estats Units i al Perú. En altres paraules, les Amèriques han passat a ser el focus mundial de la pandèmia. Tal com es pot observar als gràfics següents, l'únic país on s'observa una clara tendència a la baixa des del mes de maig és el Canadà.

Incidència del contagi de la COVID-19 a Amèrica

Casos positius diaris per cada 100.000 habitants

CaixaBank

Research

Nota: Les àrees ombrejades reflecteixen les dades diàries i les línies, les mitjanes de 7 dies. Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Johns Hopkins University CRC.

El més preocupant és que aquesta complicada situació sanitària s'ha donat en un context de mobilitat reduïda. Malgrat que les mesures aplicades pels governs nacionals no han estat tan profundes com les europees i s'han pres amb un cert retard, segons els indicadors de mobilitat domèstica, la població dels països

llatinoamericans presenta una mobilitat el 50% inferior al nivell habitual. Al Canadà i als EUA, sí que s'observa una certa millora de la mobilitat, tot i que hi ha dubtes sobre la sostenibilitat d'aquesta tendència en el cas del segon, atesa la magnitud de la segona onada de contagis. A causa d'aquesta situació, el sector turístic del continent està paralitzat des de mitjan març, amb una caiguda de la mobilitat aèria fins al 63% en relació amb el nivell precrisi al final de juny.

Mobilitat de la població en locals comercials

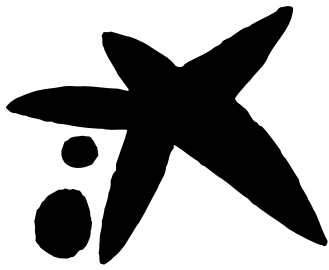
Variació en relació amb el nivell base * (%)

Nota: Dades mitjanes de 7 dies. (*) El nivell base correspon a la mobilitat mitjana registrada en el mateix dia de la setmana entre el 3 de gener i el 6 de febrer. Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Google Mobility Report.

Connexions aeroportuàries diàries als principals aeroports d'Amèrica

Nombre de vols

CaixaBank

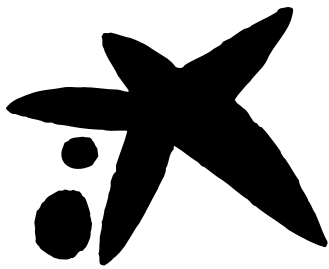
Research

Nota: Es comptabilitzen les sortides als aeroports d'Atlanta, Los Angeles, San Francisco, Nova York (JFK), Toronto i São Paulo. Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Google Mobility Report.

La crisi sanitària a bona part dels països d'Amèrica

fa impossible, ara com ara, que la recuperació del sector turístic s'activi

En conseqüència, podem afirmar que les perspectives de recuperació del turisme americà són especialment negatives. Abans de res, és fonamental que la regió adopti les mesures de contenció necessàries per neutralitzar la crisi sanitària. Només a partir d'una situació sanitària sota control es podrà començar a recuperar el nivell de mobilitat suficient per iniciar la reactivació del sector turístic. No obstant això, el que hem après de l'experiència d'Europa i d'Àsia és que controlar el creixement dels contagis és un procés lent, la qual cosa ens empeny a preveure que la recuperació trigarà molt a arribar al conjunt de la regió.

CaixaBank

Research

El turisme global post-COVID-19: gran incertesa i grans canvis a mitjà termini

Aquest context ha dut l'OMT a contemplar una caiguda dels fluxos de turistes internacionals superior al 58% en les previsions del 2020. Malgrat això, i sota les condicions adequades, quan la mobilitat internacional guanyi tracció, es preveu que la recuperació del turisme global serà relativament ràpida, tot i que l'any vinent es mantindria molt per sota dels nivells del 2019. Així, l'OMT espera que el nombre de turistes internacionals passi d'una caiguda propera al 100% durant el segon trimestre del 2020 a situar-se «només» el 30% per sota dels nivells precrisi al començament de l'any 2021, gràcies a la recuperació de les regions europees i asiàtiques. La qüestió, llavors, és centrar l'atenció a mitjà termini, en el que els analistes han passat a anomenar «el turisme post-COVID-19».

És difícil pensar que el sector turístic pugui sortir de la situació actual sense patir, pel camí, canvis de gran importància. La principal transformació, que probablement serà el gran dinamitzador de la renovació de tot el sector, serà la manera en què els turistes voldran fer turisme. Abans de la irrupció sobtada del coronavirus, la demanda turística donava senyals de canvi, encara que graduals. El nombre de turistes que apostaven per triar destinacions amb una oferta de més qualitat, on es possessin a la seva disposició més serveis, creixia amb força, igual que ho feia l'entrada en joc del turista amb consciència ecològica, que apostava per destinacions sostenibles i innovadores.

La irrupció de la COVID-19 accelerarà canvis

que ja estaven en marxa: la qualitat i la sostenibilitat com a banderes d'un nou turisme

Probablement, el coronavirus no comportarà un canvi de direcció en les tendències que veníem observant, sinó més aviat una gran acceleració. Aquests són alguns elements que podrien ser claus a l'hora d'entendre com serà el nou turisme post-COVID-19:

1. Descongestió i destinacions sostenibles: sembla més clar que mai que la sostenibilitat és una aposta de futur. Només unes setmanes a casa han posat en evidència que l'acció individual de cadascú de nosaltres té un gran impacte mediambiental, la qual cosa ha conscienciat una bona part de la societat. Amb aquest canvi d'actitud, és certament probable que les destinacions que siguin capaces d'oferir una solució sostenible i no massificada passin a ser més atractives per a una part de la demanda que cada vegada serà més important. D'altra banda, mentre no existeixi una vacuna o un tractament eficaç, els turistes preferiran destinacions en què puguin mantenir la distància social amb facilitat, enfront de les destinacions més congestionades.

2. Serveis personalitzats: el turista post-coronavirus valorarà més poder personalitzar la seva experiència, en detriment de les experiències massificades. En altres paraules, el valor afegit de l'oferta turística guanyarà pes. Davant aquest canvi, les destinacions que apostin per reduir el volum i que ofereixin experiències úniques seran les guanyadores.

3. Digitalització: el turista que ve serà molt més digital, perquè la societat actual ja

ho és. Cal no oblidar que vivim en un context en què la utilització de mitjans digitals ha repuntat amb força per la necessitat de mantenir-nos connectats des de casa, tant per motius laborals com personals. En conseqüència, s'han posat en valor els canals digitals, que molts ciutadans no dominaven i que, probablement, els demandaran a l'hora de fer turisme.

4. Seguretat i salut: la seguretat ha estat sempre un factor de gran pes a l'hora de triar destinació turística, i, després d'un xoc com l'actual, l'accessibilitat i la qualitat del sistema sanitari seran factors que caldrà tenir en compte a l'hora de valorar-ne la seguretat.

5. Proximitat i connectivitat: en aquest article, ja s'ha comentat que la connectivitat és un factor fonamental per al turisme. Es tracta d'un fet obvi, però gens trivial. És molt probable que els primers canals de connectivitat que es reactivin siguin els de rang mitjà i curt. En conseqüència, fins que no es disposi d'una vacuna, el turisme de proximitat (domèstic i de països pròxims) plantejarà moltes més possibilitats i més seguretat per al turista davant l'eventualitat de voler tornar a casa seva. D'una manera similar, les perspectives de les destinacions que puguin oferir una connexió còmoda podrien millorar de forma considerable.

CaixaBank

Research

Els canvis en la manera de fer turisme hauran d'anar acompanyats d'un esforç transformador de l'oferta, que haurà d'apostar per la innovació, per la integració d'un major nombre de serveis, per l'expansió de destinacions menys explotades, per una millora de la connectivitat i, en definitiva, per quelcom que el propi sector

ja ve apuntant des de fa anys: un turisme de qualitat i no de quantitat.⁴ Per tant, es tracta del moment oportú per accelerar les inversions necessàries per a l'adaptació del sector a aquest nou mercat turístic mundial. La mobilització de l'empresariat del sector serà clau, com també ho serà el suport del sector públic no solament per sortir d'aquesta crisi, sinó per garantir que el sector continuï sent un puntal de la nostra economia de manera sostenible en el futur.

En conclusió, és palpable que el context actual és d'una complexitat sense precedents per al sector turístic mundial, tant a curt com a mitjà termini. El 2020, la demanda turística global es veurà reduïda, probablement, a menys de la meitat del nivell assolit el 2019 i continuarà estant molt condicionada per la recuperació de la mobilitat de la població i per la capacitat que tinguem de mantenir un nivell de contagis contingut i controlat fins que es descobreixi una vacuna o un tractament efectiu contra el coronavirus. En aquest context, Europa es presenta com el projecte pilot per a la reactivació del turisme mundial, perquè ha aconseguit reactivar la mobilitat de la població i ha iniciat el procés de reobertura de les fronteres. A mitjà termini, els canvis derivats de la societat acceleraran la tendència cap a noves formes de turisme. En conseqüència, l'oferta s'haurà d'adaptar encara més ràpidament del que ja ho estava fent a un turisme més sostenible, més digital, més segur i de més qualitat.

4. Vegeu «Informe Sectorial de Turisme. 2S 2019» i «Informe Sectorial de Turisme. 1S 2020», publicats a www.caixabankresearch.com.

Javier Ibáñez de Aldecoa Fuster

Economista

Etiquetas

Turisme

Espanya

COVID-19